

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 24. aprila 2018*

„Predhodno odločanje – Azilna politika – Listina Evropske unije o temeljnih pravicah – Člen 4 – Direktiva 2004/83/ES – Člen 2(e) – Pogoji za upravičenost do subsidiarne zaščite – Člen 15(b) – Tveganje resne škode za duševno zdravje prosilca v primeru vrnitve v izvorno državo – Oseba, ki je bila žrtev mučenja v svoji izvorni državi“

V zadevi C-353/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Supreme Court of the United Kingdom (vrhovno sodišče Združenega kraljestva) z odločbo z dne 22. junija 2016, ki je prispela na Sodišče 27. junija 2016, v postopku

MP

proti

Secretary of State for the Home Department,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, A. Tizzano, podpredsednik, R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Levits in C. Vajda, predsedniki senatov, E. Juhász, A. Borg Barthet, sodnika, M. Berger, K. Jürimäe, sodnici, C. Lycourgos (poročevalec) in M. Vilaras, sodnika,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. septembra 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za MP A. Mackenzie in T. Tridimas, barristers, A. Ganathan, solicitor, in R. Husain, QC,
- za vlado Združenega kraljestva S. Brandon, agent, skupaj z B. Laskom, barrister,
- za Evropsko komisijo M. Condou-Durande in M. Wilderspin, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 24. oktobra 2017

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2(e) in člena 15(b) Direktive Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca, ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 7, str. 96).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med MP in Secretary of State for the Home Department (minister za notranje zadeve, Združeno kraljestvo) zaradi zavrnitve prošnje prvonavedenega za azil.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

EKČP

- 3 Člen 3 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP), določa:

„Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati.“

Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju

- 4 Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, sprejeta 10. decembra 1984 v New Yorku (v nadaljevanju: Konvencija proti mučenju), je v skladu s svojo šesto uvodno izjavo namenjena „poveča[nju] učinkovitost[i] boja proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju v vsem svetu“.

- 5 Člen 2(1) in (2) te konvencije določa:

„1. Vsaka država članica izvaja zakonske, upravne, sodne ali druge učinkovite ukrepe, da bi na ozemlju pod svojo jurisdikcijo preprečila mučenje.

2. Kot opravičilo za mučenje se ne more navesti nikakršna izredna okoliščina – bodisi da gre za vojno stanje ali vojno nevarnost, notranjo politično nestabilnost ali kako drugo izredno stanje.“

- 6 Člen 3 navedene konvencije določa:

„1. Nobena država članica ne bo pregnala, izgnala in ne izročila osebe drugi državi, če so resni razlogi za sum, da utegne biti mučena.

2. Da bi ugotovili, ali so taki razlogi, bodo pristojni organi upoštevali vse relevantne okoliščine, med drugim tudi to, ali obstaja v zadevni državi vrsta sistematičnih resnih, očitnih ali množičnih kršitev človekovih pravic.“

7 Člen 14(1) iste konvencije določa:

„Vsaka država članica v svojem pravnem sistemu jamči žrtvi dejanja mučenja odstranitev krivice ter pravico do pravične in ustrezne odškodnine, vštrevši sredstva, potrebna za njeno čim popolnejšo rehabilitacijo. V primeru smrti žrtve dejanja mučenja imajo imetniki pravic te žrtve pravico do odškodnine.“

Pravo Unije

Direktiva 2004/83

8 V uvodnih izjavah 6 in 25 Direktive 2004/83 je navedeno:

„(6) Glavni cilj te direktive je po eni strani zagotoviti, da države članice uporabljajo skupna merila za ugotavljanje, katere osebe resnično potrebujejo mednarodno zaščito, po drugi strani pa zagotoviti, da je v vseh državah članicah tem osebam na voljo določena minimalna raven ugodnosti.

[...]

(25) Treba je uvesti merila, na podlagi katerih se prosilec za mednarodno zaščito priznava pravica do subsidiarne zaščite. Ta merila naj izhajajo iz mednarodnih obveznosti v okviru instrumentov o človekovih pravicah in prakse na tem področju, ki obstajajo v državah članicah.“

9 Člen 2 te direktive določa:

„V tej direktivi:

[...]

(e) ‚oseba, upravičena do subsidiarne zaščite‘ pomeni državljan tretje države ali osebo brez državljanstva, ki ni opredeljena kot begunec, a je bilo v zvezi z njim dokazano, da obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da bi se zadevna oseba, če bi se vrnila v izvorno državo, ali v primeru osebe brez državljanstva, v prejšnjo državo stalnega prebivališča, soočila z utemeljenim tveganjem, da utrpri resno škodo, kot je opredeljena v členu 15, in za katero se člen 17(1) in (2) ne uporablja, in ki zaradi takega tveganja noče izkoristiti zaščite te države;

[...]“

10 Člen 4(4) navedene direktive določa:

„Dejstvo, da je prosilec že bil izpostavljen preganjanju ali mu je že bila povzročena resna škoda ali se mu je s takšnim preganjanjem ali škodo neposredno grozilo, je resen znak prosilčevega utemeljenega strahu pred preganjanjem ali utemeljenim tveganjem resne škode, razen če obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da se takšno preganjanje ali resna škoda ne bo ponovila.“

11 Člen 6 iste direktive določa:

„Subjekti preganjanja ali resne škode so lahko:

(a) država;

- (b) stranke ali organizacije, ki nadzorujejo državo ali bistveni del ozemlja države;
- (c) nedržavni subjekti, če je mogoče dokazati, da subjekti iz točk (a) in (b), vključno z mednarodnimi organizacijami, niso sposobni ali nočejo nuditi zaščite pred preganjanjem ali resno škodo, kot sta opredeljena v členu 7.“

12 Člen 15 Direktive 2004/83 določa:

„Resna škoda zajema:

- (a) smrtno kazen ali usmrtitev; ali
- (b) mučenje ali nehumano ali poniževalno ravnanje ali kazen prosilca v izvorni državi; ali
- (c) resno in individualno grožnjo za življenje ali osebnost civilista zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada.“

13 Člen 16 te direktive določa:

„1. Državljan tretje države ali oseba brez državljanstva ni več upravičena do subsidiarne zaščite, kadar okoliščine, zaradi katerih ji je bil priznan status subsidiarne zaščite, prenehajo ali se spremenijo tako, da zaščita več ni potrebna.

2. Pri uporabi odstavka 1 države članice upoštevajo, ali je sprememba okoliščin dovolj pomembna in trajna, da osebi, upravičeni do subsidiarne zaščite, ne grozi več resno tveganje ali resna škoda.“

14 Člen 18 navedene direktive določa:

„Države članice priznajo status subsidiarne zaščite državljanu tretje države ali osebi brez državljanstva, ki izpolnjuje pogoje za subsidiarno zaščito v skladu s poglavjema II in V.“

Direktiva 2008/115/ES

15 Člen 5 Direktive 2008/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (UL 2008, L 348, str. 98) določa:

„Države članice pri izvajanju te direktive ustrezno upoštevajo:

- (a) največje koristi otroka,
- (b) družinsko življenje,
- (c) zdravstveno stanje zadevnega državljana tretje države,

in spoštujejo načelo nevračanja.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

16 MP je šrilanški državljan, ki je v Združeno kraljestvo prispel januarja 2005 in je dobil dovoljenje za prebivanje v tej državi kot študent do 30. septembra 2008.

- 17 MP je 5. januarja 2009 vložil prošnjo za azil, ki jo je v bistvu obrazložil s tem, da so ga šrilanške varnostne sile pridržale in mučile, ker je bil član organizacije „Osvobodilni tigri tamilskega Eelama“, in da bi bil zato, če bi se vrnil na Šrilanko, izpostavljen tveganju ponovnega grdega ravnanja.
- 18 Pristojni nacionalni organ je z odločbo z dne 23. februarja 2009 to prošnjo zavrnil, ker ni sprejel trditve, da je MP še naprej zanimiv za šrilanške organe ali da mu v primeru vrnitve v njegovo državo grozi ponovno grdo ravnanje.
- 19 MP je zoper to odločbo vložil tožbo pri Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (višje sodišče (oddelek za priseljevanje in azil), Združeno kraljestvo). To je imelo na voljo zdravniška dokazila, da so na tožeči stranki vidne posledice mučenja, da trpi za hudo posttravmatsko stresno motnjo in hudo depresijo, da kaže močna samomorilska nagnjenja in da se zdi posebej odločen, da bo, če se bo moral vrniti na Šrilanko, storil samomor.
- 20 Čeprav je Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (višje sodišče (oddelek za priseljevanje in azil)) sprejelo, da je tožečo stranko dejansko strah, če pomisli na vrnitev na Šrilanko, in da zaradi prestanega mučenja tudi v Združenem kraljestvu težko zaupa uradnim osebam ali se sporazumeva z njimi, je tožbo MP zavrnilo v delu, v katerem je temeljila na Konvenciji o statusu beguncev, podpisani v Ženevi 28. julija 1951 (*Recueil des traités des Nations unies*, zvezek 189, str. 150, št. 2545 (1954)), in na Direktivi 2004/83. To sodišče namreč ni sprejelo, da je lahko MP še vedno zanimiv za šrilanške organe.
- 21 Navedeno sodišče pa je ugodilo tožbi MP v delu, v katerem je temeljila na členu 3 EKČP. V bistvu je ugotovilo, da bi bil MP, če bi se moral vrniti na Šrilanko, zaupan zdravstvenim službam te države, da na celotni Šrilanki opravlja dejavnost zgolj 25 psihiatrov in da sicer obstajajo specializirane ustanove za duševno zdravje, vendar je iz sporočila United Kingdom Border Agency (agencija Združenega kraljestva za meje) razvidno, da se sredstva, namenjena za duševno zdravje, dejansko porabijo le za velike ustanove v največjih mestih, ki niso dostopne in ne zagotavljajo ustrezne oskrbe za osebe z duševnimi boleznimi. V teh okoliščinah je navedeno sodišče ugotovilo, da bi MP, čeprav bi se načeloma lahko vrnil na Šrilanko, ne da bi mu ta vrnitev kot taka škodovala, po njegovi vrnitvi obravnavale šrilanške službe za duševno zdravje, tako da taka vrnitev ob upoštevanju resnosti njegove duševne bolezni in glede na to, da ne bi imel dostopa do ustreznega zdravljenja za to bolezen, ne bi bila v skladu s členom 3 EKČP.
- 22 Odločba Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (višje sodišče (oddelek za priseljevanje in azil)) je bila potrjena s sodbo Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (pritožbeno sodišče (Anglija in Wales) (civilni oddelek), Združeno kraljestvo). Zadnjenavedeno sodišče je ugotovilo, da namen Direktive 2004/83 ni, da se uporablja za primere iz člena 3 EKČP, pri katerih se tveganje nanaša na zdravje ali je povezano s samomorom, ne pa s preganjanjem.
- 23 MP je zoper to sodbo vložil pritožbo pri predložitvenem sodišču. To poudarja, da gre pri navedeni pritožbi za vprašanje, ali je lahko MP upravičen do statusa subsidiarne zaščite iz členov 2 in 15 Direktive 2004/83.
- 24 MP trdi, da sta Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (višje sodišče (oddelek za priseljevanje in azil)) in Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (pritožbeno sodišče (Anglija in Wales) (civilni oddelek)) področje uporabe Direktive 2004/83 razlagala preozko. Ker ni mogoče šteti, da se je njegova duševna bolezen razvila po naravni poti, saj je posledica mučenja, ki so ga izvajali šrilanški organi, meni, da bi moral biti ob upoštevanju grdega ravnanja šrilanških organov z njim v preteklosti in nezadostne zdravstvene infrastrukture za zdravljenje posledic tega grdega ravnanja upravičen do statusa subsidiarne zaščite. Pomembno pa naj ne bi bilo, da ni več podano tveganje za ponovitev grdega ravnanja, ki je razlog za njegovo trenutno zdravstveno stanje.

- 25 Predložitveno sodišče meni, da tega vprašanja še nista obravnavala niti Sodišče, zlasti ne v sodbi z dne 18. decembra 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), niti Evropsko sodišče za človekove pravice.
- 26 V teh okoliščinah je Supreme Court of the United Kingdom (vrhovno sodišče Združenega kraljestva) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:
- „Ali člen 2(e) v povezavi s členom 15(b) Direktive 2004/83 vključuje utemeljeno tveganje, da prosilec, če bi se vrnil v izvorno državo, utrpi resno škodo v zvezi s svojim telesnim ali duševnim zdravjem zaradi prejšnjega mučenja ali nehumanega ali poniževalnega ravnanja, za katero je odgovorna izvorna država?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 27 V skladu s členom 18 Direktive 2004/83 države članice priznajo status subsidiarne zaščite državljanu tretje države, ki izpolnjuje pogoje za upravičenost do take zaščite.
- 28 V zvezi s tem je treba spomniti, da je v skladu s členom 2(e) te direktive državljan tretje države lahko upravičen do subsidiarne zaščite samo, če obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da bi se v primeru vrnitve v izvorno državo soočil z utemeljenim tveganjem, da utrpi eno od treh vrst resne škode, opredeljene v členu 15 navedene direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 18. decembra 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 29 Med vrstami resne škode, opredeljenimi v členu 15 Direktive 2004/83, so v točki (b) tega člena navedeni mučenje ali nehumano ali poniževalno ravnanje ali kaznovanje prosilca v njegovi izvorni državi.
- 30 V zvezi s tem je treba na prvem mestu navesti, da zgolj na podlagi okoliščine, da je bila zadevna oseba v preteklosti žrtev mučenja, ki so ga izvajali organi njene izvorne države, tej ni mogoče priznati subsidiarne zaščite v trenutku, v katerem ne obstaja več utemeljeno tveganje, da bi se v primeru vrnitve v to državo taka dejanja mučenja ponovila.
- 31 V skladu s členom 2(e) Direktive 2004/83 je sistem subsidiarne zaščite namenjen varstvu posameznika pred utemeljenim tveganjem resne škode v primeru vrnitve v njegovo državo izvora, kar pomeni, da obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da bi bila zadevna oseba, če bi se vrnila v to državo, soočena s takim tveganjem.
- 32 Ta razlaga je potrjena s splošno sistematiko Direktive 2004/83.
- 33 Čeprav je namreč v skladu s členom 4(4) Direktive 2004/83 obstoj prejšnje resne škode resen indic za utemeljeno tveganje, da bo prosilcu ponovno nastala resna škoda, pa je v tej določbi pojasnjeno, da ni tako, če obstajajo tehtni razlogi za prepričanje, da se v preteklosti nastala resna škoda ne bo ponovila ali nadaljevala.
- 34 Poleg tega v skladu s členom 16 te direktive subsidiarna zaščita preneha veljati, kadar okoliščine, zaradi katerih je bila ta zaščita priznana, niso več podane ali se spremenijo tako, da ta zaščita ni več potrebna.
- 35 Vendar je treba na drugem mestu poudariti, da se predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu z navedbami v spisu, predloženem Sodišču, nanaša na državljana tretje države, ki ni bil samo žrtev mučenja organov države izvora v preteklosti, temveč ima poleg tega – tudi če ni več podano tveganje, da bo v primeru vrnitve v to državo ponovno deležen takih dejanj – še danes hude psihološke posledice zaradi preteklega mučenja, ki bi se v skladu z ustrezno utemeljenimi zdravniškimi ugotovitvami bistveno poslabšale, z resnim tveganjem, da bi ta državljan tretje države storil samomor, če bi se vrnil.

- 36 Glede tega je treba poudariti, da je treba člen 15(b) Direktive 2004/83 razlagati in uporabljati ob spoštovanju pravic, zagotovljenih s členom 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina), ki izraža eno od temeljnih vrednot Unije in njenih držav članic ter je absoluten, saj je ta vrednota tesno povezana s spoštovanjem človekovega dostojanstva iz člena 1 Listine (glej v tem smislu sodbi z dne 5. aprila 2016, Aranyosi in Căldăraru, C-404/15 in C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, točke od 85 do 87, ter z dne 16. februarja 2017, C. K. in drugi, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, točka 59).
- 37 Poleg tega je treba opozoriti, da člen 52(3) Listine določa, da kadar pravice, zagotovljene s členom 4 Listine, ustrezajo tistim, zagotovljenim s členom 3 EKČP, sta vsebina in obseg navedenih pravic enaka kot vsebina in obseg pravic, ki ju določa navedeni člen 3 EKČP.
- 38 Iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 3 EKČP pa je razvidno, da je lahko trpljenje zaradi telesne ali duševne bolezni, ki je nastopila naravno, zajeto s tem členom, če se zaradi ravnanja, ki je posledica pripornih razmer, izгона ali drugih ukrepov, za katere je mogoče odgovornost pripisati oblastem, stopnjuje ali obstaja tveganje, da se bo stopnjevalo, in to pod pogojem, da trpljenje, ki iz tega izvira, dosega minimalno resnost, ki se zahteva s tem členom (glej v tem smislu sodbo ESČP z dne 13. decembra 2016, Paposhvili proti Belgiji, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, točki 174 in 175; sodba z dne 16. februarja 2017, C. K. in drugi, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, točka 68).
- 39 V skladu s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice mora biti dosežena enaka stopnja resnosti, da lahko člen 3 EKČP preprečuje izgon osebe, katere bolezen se ni pojavila naravno, če pomanjkanje oskrbe, ki bi mu bila ta oseba izpostavljena po izgonu, ni posledica namernega dejanja ali opustitve države, v katero se vrne (glej v tem smislu ESČP, sodba z dne 29. januarja 2013, S. H. H. proti Združenemu kraljestvu, CE:ECHR:2013:0129JUD006036710, točka 89).
- 40 Kar zadeva, natančneje, prag resnosti, ki se zahteva za povzročitev kršitve člena 3 EKČP, iz najnovejše sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice izhaja, da ta določba nasprotuje odstranitvi hudo bolne osebe, za katero obstaja tveganje skorajšnje smrti ali za katero obstajajo utemeljeni razlogi za prepričanje, da sicer ni neposrednega tveganja, da bo umrla, vendar bi bila zaradi neobstoja ali nedostopnosti ustreznega zdravljenja v namembni državi izpostavljena dejanskemu tveganju resnega, hitrega in nepopravljivega poslabšanja svojega zdravstvenega stanja, ki bi povzročilo hudo trpljenje ali bistveno skrajšanje njene pričakovane življenjske dobe (glej v tem smislu sodbo ESČP z dne 13. decembra 2016, Paposhvili proti Belgiji, CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, točki 178 in 183).
- 41 V tem smislu je treba člen 4 Listine razlagati tako, da odstranitev državljana tretje države, ki ima posebej hudo duševno ali telesno bolezen, pomeni nečloveško in ponižujoče ravnanje v smislu tega člena, če ta odstranitev povzroči dejansko in izkazano nevarnost za znatno in nepopravljivo poslabšanje njegovega zdravstvenega stanja (glej po analogiji sodbo z dne 16. februarja 2017, C. K. in drugi, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, točka 74). Enako je mogoče ugotoviti za uporabo člena 19(2) Listine, v skladu s katerim se nihče ne sme odstraniti v državo, v kateri zanj obstaja resna nevarnost, da bo nečloveško ali ponižujoče obravnavan.
- 42 Sodišče je glede tega razsodilo, da je zlasti v primeru hude duševne bolezni primerno, da se ne upoštevajo samo posledice fizičnega prevoza zadevne osebe iz države članice v tretjo državo, ampak se upošteva celota znatnih in nepopravljivih posledic, ki bi izhajale iz odstranitve (glej po analogiji sodbo z dne 16. februarja 2017, C. K. in drugi, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, točka 76). Temu je treba dodati, da je treba glede na temeljni pomen prepovedi mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja iz člena 4 Listine posebno pozornost nameniti posebni ranljivosti oseb, katerih duševno trpljenje, ki bi se v primeru odstranitve lahko povečalo, je posledica mučenja ali nečloveškega ali ponižujočega ravnanja v izvorni državi.

- 43 Iz tega sledi, da člen 4 in člen 19(2) Listine, kakor se razlagata ob upoštevanju člena 3 EKČP, nasprotujeta temu, da država članica izžene državljana tretje države, če bi ta izgon v bistvu povzročil znatno in nepopravljivo poslabšanje njegovih duševnih motenj, zlasti kadar bi to poslabšanje, kot v obravnavanem primeru, ogrozilo njegovo preživetje.
- 44 Poleg tega je Sodišče že razsodilo, da bi lahko v takih izjemnih primerih odstranitev hudo bolnega državljana tretje države v državo, v kateri ni na voljo ustreznega zdravljenja, pomenila kršitev načela nevračanja in s tem kršitev člena 5 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 19 Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 18. decembra 2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, točka 48).
- 45 Vendar je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da so nacionalna sodišča razsodila, da člen 3 EKČP nasprotuje temu, da je MP iz Združenega kraljestva vrnjen na Šrilanko. Ta zadeva se torej ne nanaša na varstvo pred odstranitvijo, ki v skladu s členom 3 EKČP izhaja iz prepovedi izpostavitve osebe nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, temveč na ločeno vprašanje, ali mora država članica gostiteljica priznati status subsidiarne zaščite iz naslova Direktive 2004/83 državljanu tretje države, ki je bil žrtev mučenja, ki so ga izvajali organi njegove izvirne države, in čigar hude psihološke posledice bi se lahko bistveno poslabšale z resnim tveganjem, da bi storil samomor, če bi se vrnil v navedeno državo.
- 46 Sodišče pa je tudi že razsodilo, da okoliščina, da člen 3 EKČP, kot je bilo navedeno v točkah od 39 do 41 te sodbe, v zelo izjemnih primerih nasprotuje odstranitvi hudo bolnega državljana tretje države v državo, v kateri ni na voljo ustreznega zdravljenja, ne pomeni, da mu mora biti v državi članici dovoljeno prebivati na podlagi subsidiarne zaščite v skladu z Direktivo 2004/83 (glej v tem smislu sodbo z dne 18. decembra 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, točka 40).
- 47 Vendar je treba poudariti, da se obravnavana zadeva – drugače kot zadeva, v kateri je bila izdana sodba z dne 18. decembra 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), ki se je nanašala na državljana tretje države, ki je bil žrtev napada v državi članici prebivanja – nanaša na državljana tretje države, ki je bil žrtev mučenja organov svoje izvirne države in ki v skladu z ustreznimi dokazanimi zdravniškimi ugotovitvami zaradi teh dejanj še trpi posttravmatske posledice, ki se lahko tako znatno in nepopravljivo poslabšajo, da bi bilo lahko v primeru vrnitve v to državo ogroženo njegovo življenje.
- 48 V teh okoliščinah sta razlog za sedanje zdravstveno stanje državljana tretje države v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, in sicer dejanja mučenja, ki so jih izvajali organi izvirne države v preteklosti, in znatno poslabšanje njegovih duševnih motenj v primeru vrnitve v to izvirno državo, ki naj bi ga povzročile psihološke travme, ki jih še vedno ima zaradi teh dejanj mučenja, elementa, ki ju je treba upoštevati pri razlagi člena 15(b) Direktive 2004/83.
- 49 Ni pa mogoče šteti, da že tako poslabšanje pomeni nečloveško ali ponižujoče ravnanje z navedenim državljanom v njegovi izvorni državi v smislu člena 15(b) navedene direktive.
- 50 Glede tega je treba preučiti, kot se poziva v predložitveni odločbi, mogoč vpliv tega, da v izvorni državi zadevne osebe ni zdravstvene infrastrukture, prilagojene za oskrbo telesnih ali duševnih posledic dejanj mučenja, ki so jih storili organi te države.
- 51 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče že razsodilo, da resna škoda iz člena 15(b) Direktive 2004/83 ne sme izhajati zgolj iz splošnih pomanjkljivosti zdravstvenega sistema izvirne države. Tveganje poslabšanja zdravstvenega stanja hudo bolnega državljana tretje države zaradi nerazpoložljivosti ustreznega zdravljenja v njegovi izvorni državi – če ne gre za namerno zavrnitev zdravstvene oskrbe temu državljanu – ne zadostuje za priznanje subsidiarne zaščite tej osebi (glej v tem smislu sodbo z dne 18. decembra 2014, M'Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, točki 35 in 36).

- 52 Za presojo, ali državljani tretje države, ki so ga v preteklosti mučili organi njegove izvorne države, v primeru vrnitve v to državo dejansko tvega, da mu namerno ne bo nudena oskrba, prilagojena za zdravljenje telesnih in duševnih posledic dejanj mučenja, ki so jih ti organi storili, je treba glede na pojasnila iz točke 50 te sodbe in uvodne izjave 25 Direktive 2004/83, v skladu s katerimi se merila za priznanje subsidiarne zaščite določijo na podlagi mednarodnih instrumentov s področja človekovih pravic, upoštevati člen 14 Konvencije proti mučenju.
- 53 V skladu s to določbo morajo države pogodbenice te konvencije v svojem pravnem sistemu žrtvi dejanja mučenja zagotoviti pravico do pridobitve odškodnine, vključno s sredstvi, potrebnimi za njeno čim popolnejšo rehabilitacijo.
- 54 V zvezi s tem pa je treba navesti, da imajo mehanizmi, uvedeni z Direktivo 2004/83, drugačne cilje in uvajajo varstvene mehanizme, ki se jasno razlikujejo od tistih iz Konvencije proti mučenju (glej po analogiji sodbo z dne 30. januarja 2014, Diakité, C-285/12, EU:C:2014:39, točka 24).
- 55 Kot je tako razvidno iz šeste uvodne izjave in člena 2 Konvencije proti mučenju, je njen glavni cilj povečati učinkovitost boja proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju po vsem svetu z njihovim preprečevanjem. Glavni cilj Direktive 2004/83 pa je, kot je navedeno v njeni uvodni izjavi 6, po eni strani zagotoviti, da države članice uporabljajo skupna merila za ugotavljanje, katere osebe resnično potrebujejo mednarodno zaščito, po drugi strani pa zagotoviti, da je v vseh državah članicah tem osebam na voljo neka minimalna raven ugodnosti. Kar zadeva, natančneje, upravičence do subsidiarne zaščite, je cilj te direktive na ozemlju držav članic zagotoviti zaščito – podobno tisti, ki je priznana beguncem s Konvencijo o statusu beguncev, podpisano v Ženevi 28. julija 1951 (*Recueil des traités des Nations unies*, zvezek 189, str. 150, št. 2545 (1954)) – osebam, ki jih ni mogoče šteti za begunce, vendar zanje obstaja tveganje, da bodo mučene ali se bo z njimi nečloveško in poniževalno ravnalo, če se bodo vrstile v svojo izvorno državo.
- 56 Zato možnost, da je državljani tretje države, ki je v enakem položaju kot MP, upravičen do sistema subsidiarne zaščite, ne more biti posledica kršitve člena 14 Konvencije proti mučenju s strani izvorne države navedenega državljan, sicer se ne bi upoštevali različni področji uporabe teh dveh ureditev.
- 57 Zato mora predložitveno sodišče ob upoštevanju vseh aktualnih in upoštevnihih informacij, vključno s poročili mednarodnih organizacij in nevladnih organizacij za varstvo človekovih pravic, preveriti, ali je lahko MP v obravnavanem primeru, če se vrne v svojo izvorno državo, izpostavljen tveganju, da mu namerno ne bo zagotovljena oskrba, prilagojena za zdravljenje telesnih in duševnih posledic dejanj mučenja, ki so jih storili organi navedene države. Tako bi bilo zlasti, če bi bilo v okoliščinah, v katerih obstaja, kot v obravnavani zadevi, tveganje, da bo državljani tretje države storil samomor zaradi travm, ki so posledica mučenja, ki so ga na njem izvajali organi njegove izvorne države, očitno, da ti organi ne glede na obveznost iz člena 14 Konvencije proti mučenju niso pripravljeni zagotoviti njegove rehabilitacije. Tako tveganje bi se lahko pojavilo tudi, če bi se izkazalo, da navedeni organi te države ravnaajo diskriminatorno z vidika dostopa do zdravstvene oskrbe, zaradi česar bi bil nekaterim etničnim skupinam ali kategorijam oseb, med katerimi bi bil MP, otežen dostop do oskrbe, prilagojene za zdravljenje telesnih in duševnih posledic dejanj mučenja, ki so jih storili ti organi.
- 58 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba člen 2(e) in člen 15(b) Direktive 2004/83 v povezavi s členom 4 Listine razlagati tako, da je državljanu tretje države, ki so ga organi njegove države izvora v preteklosti mučili in ki v primeru vrnitve v to državo ni več izpostavljen tveganju mučenja, vendar bi se lahko njegovo telesno in duševno zdravje v takem primeru hudo poslabšalo, z resnim tveganjem, da bo ta državljani storil samomor zaradi travm, ki izvirajo iz dejanj mučenja, katerih žrtev je bil, mogoče priznati status subsidiarne zaščite, če obstaja dejansko tveganje, da navedenemu državljanu v navedeni državi namerno ne bo zagotovljena oskrba, prilagojena za zdravljenje telesnih in duševnih posledic teh dejanj mučenja, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče.

Stroški

- 59 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 2(e) in člen 15(b) Direktive Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca, ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite v povezavi s členom 4 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da je državljanu tretje države, ki so ga organi njegove države izvora v preteklosti mučili in ki v primeru vrnitve v to državo ni več izpostavljen tveganju mučenja, vendar bi se lahko njegovo telesno in duševno zdravje v takem primeru hudo poslabšalo, s tveganjem, da bo ta državljan storil samomor zaradi travm, ki izvirajo iz dejanj mučenja, katerih žrtev je bil, mogoče priznati status subsidiarne zaščite, če obstaja dejansko tveganje, da navedenemu državljanu v navedeni državi namerno ne bo zagotovljena oskrba, prilagojena za zdravljenje telesnih in duševnih posledic teh dejanj mučenja, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče.

Podpisi